

19 . Alba Iulia | Punct: Str. Brândușei (teren Ioan Bodea) | Anul: 2004

Anul: 2004

Cod RAN: 1026.09

Perioade: Evul Mediu

Epoci: Epoca medievală timpurie, Evul Mediu

Categorii sit: Religios, ritual și funerar

Autori: Elena Cristina Cordoș, Monica Crișan, Valentin Deleanu, Aurel Dragotă, Adela Kudler, Gabriel Tiberiu Rustoiu, Cosmin-Marcel Urian

Instituții: Universitatea "1 Decembrie 1918", Alba Iulia, Universitatea "Lucian Blaga", Sibiu, Instituție Nedefinită, Universitatea "Lucian Blaga", Sibiu, Universitatea "1 Decembrie 1918", Alba Iulia, Direcția Județeană pentru Cultură Alba, Instituție Nedefinită

Rezumat

Necropola a fost descoperită cu prilejul unor lucrări edilitare din anul 1997. Ulterior au fost dezvelite un număr de 56 de morminte de înhumăție din sec. al X-lea.

Rezultatele obținute în urma cercetării acestei suprafețe în 2004 susțin folosirea de către comunitatea locală a acestui spațiu funerar și în cursul sec. al XI-lea.

Defuncții (bărbați, femei și copii) au fost depuși în decubit dorsal, cu craniul căzut pe stânga sau dreapta. Orientarea scheletelor este de cele mai multe ori V-E. Comparativ cu înhumările de sec. X, acum se observă o aranjare pe șiruri. Poziția brațelor este diferită: ambele antebrate așezate pe bazin, antebrațul stâng pe lângă corp, iar dreptul pe bazin. Unele morminte sunt acoperite cu bucăți de calcar (5 cazuri).

Mormintele acoperite cu material litic sunt de copii și într-un singur caz de adult. O situație mai particulară a oferit M63, care avea sub calotă o bucată de lemn.

Resturile de lemn ars sunt frecvente în cele mai multe dintre morminte. Foarte pronunțate sunt urmele de arsură în M89, unde apar pe toată lungimea gropii.

Totalitatea elementelor de rit și ritual funerar pledează pentru datarea necropolei la limita dintre etapele Bjelo-Brdo I și II. Perioada anterioară ultimei treimi a sec. al XI-lea poate fi considerată un terminus post quem pentru această necropolă.

Raport

Necropola a fost descoperită cu prilejul unor lucrări edilitare din anul 1997 pe proprietatea Ștef Gheorghe. Cercetările în această necropolă s-au reluat în anii 1999 și 2001 pe terenurile Groza Tiberiu și Ceuca Mihai fiind dezvelite un număr de 56 de morminte de înhumăție din sec. al X-lea.

În perioada 18.VIII–8.IX.2004 a fost cercetat un alt perimetru al acestei necropole, pe proprietatea Bodea Ioan.

Rezultatele obținute în urma cercetării acestei suprafețe sunt foarte importante, deoarece susțin folosirea de către comunitatea locală a acestui spațiu funerar și în cursul sec. al XI-lea.

Mormintele au fost numerotate în continuarea celor dezvelite în anii anteriori:

Mormântul 57. Inventar: la demontarea scheletului, s-au prelevat din zona calotei craniene, 2 inele de păr cu o extremitate în formă de S.

Mormântul 58. Inventar: la demontarea scheletului, s-a prelevat din zona calotei craniene, un inel de păr cu o extremitate în formă de S.

Mormântul 59. Inventar: la demontarea scheletului, pe partea stângă a calotei craniene, s-a descoperit un

denar Andrei I; la curățirea mormântului, s-a recuperat o aplică cu decor cruciform, prevăzută cu două perforații.

Mormântul 60. Schelet de copil depus în decubit dorsal, conservat destul de precar. Brațul drept era întins pe lângă corp, iar antebrățul stâng era așezat pe abdomen. Lipsesc oasele gambei stângi. Lungime groapă = 1,53 m, lățime groapă = 0,45 m, adâncimea = -0,6 m, lungimea schelet = 1,15 m, orientarea cap = V-E. Inventar: 3 mărgel segment; 5 inele de păr cu o extremitate în S; la demontarea scheletului, s-au descoperit în calota craniană două inele de păr cu o extremitate în S și 4 mărgel. Unul dintre inelele de păr are s – ul fragmentar, iar celălalt are pe corp o mărgel din ceramică.

Mormântul 61. Schelet de copil depus în decubit dorsal, conservat destul de precar. S-au păstrat mai ales humerusurile și bazinul. Lungimea schelet = 1,15 m, adâncimea = -0,41 m, orientarea cap = VNV-ESE. Groapa nu s-a conturat. Inventar: la demontarea scheletului, s-a identificat sub cap un inel de păr cu o extremitate în S.

Mormântul 62. Schelet de copil depus în decubit dorsal. Lungimea groapă = 1,28 m, lățimea groapă = 0,55 m, lungimea schelet = 1,15 m, adâncimea = -0,6–0,65 m, orientarea cap = V-E. Inventar: lângă calotă se afla un inel de păr din argint, cu extremitatea în S ruptă; 3 mărgel din care 2 piese segment cu urme de aurire (lungime = 6–7 mm, diametru = 4 mm) și una din pastă roșie de sticlă .

Mormântul 63. Schelet de femeie, depus în decubit dorsal. Brațele sunt așezate pe lângă corp. Femurul stâng era ușor deplasat. Inventar: la gât avea un colan torsadat din 4 fire de sârmă de bronz, cu sistem de închidere buclă-cârlig; lângă femurul drept, un inel digital din bronz cu dimensiune fixă, realizat din bandă de bronz; lângă femurul stâng, un inel digital din bronz, cu capetele subțiate, deschis și circular în secțiune; lângă temporalul stâng, un inel de păr cu extremitatea în S ruptă. Sub cap avea o bucată de lemn. Lungimea groapă = 1,98 m, lățimea groapă = 0,69 m, lungimea schelet = 1,88 m, adâncimea = -0,5 m, adâncime groapă = -0,12 m, orientarea cap = V-E. C2 = 0,5x1x0,5 m în profilul estic.

Mormântul 64. Schelet depus întins pe spate, cu ambele antebrațe așezate pe bazin. Membrele inferioare sunt flexate spre dreapta. Conservat foarte bine. Lungimea groapă = 1,71 m, lățimea groapă = 0,45 m, lungimea schelet = 1,48 m, adâncimea = -0,6 m, adâncime groapă = -0,3 m, orientare cap = V-E. Fără inventar.

Mormântul 65. Copil depus întins pe spate. Membrele superioare sunt întinse pe lângă corp. Conservat satisfăcător. Lungimea groapă = 1,33 m, lățimea groapă = 0,36 m, lungime schelet = 1,1 m, adâncimea = -0,57 m , orientare cap = V-E. Inventar: lângă temporalul stâng, un inel de buclă din sârmă de bronz, circular în secțiune, cu extremitățile ascuțite, recuperat în stare fragmentară (diametru = 1,1 cm, grosime fir = 1 mm); la demontarea scheletului s-a identificat sub calota craniană un inel de păr cu o extremitate în S.

Mormântul 66. Schelet de adult depus întins pe spate, cu craniul căzut pe partea stângă. Oasele antebrățului stâng sunt așezate pe lângă corp, iar cele de la dreptul pe bazin. Conservat foarte bine. Lungime groapă = 1,96 m, lățime groapă = 0,58 m, lățime schelet = 1,85 m, adâncime = -0,63 m, adâncime groapă = -0,2 m, orientare cap = V-E. Inventar: în partea dreaptă a bazinului, s-a găsit o piesă din fier (fragment de cuțit?).

Mormântul 67. Schelet de adult, depus întins pe spate. Oasele antebrățelor erau depuse pe bazin. Tibia de la gamba dreaptă și osul sacru erau deplasate. Conservat foarte bine. Lungime groapă = 1,96 m, lățime groapă = 0,6-0,7 m, orientare cap = V-E, lungime schelet = 1,66 m. Inventar: aproape de maxilar, pe partea stângă, s-a identificat un denar emis de Petru I.

Mormântul 68. Schelet de femeie depus în decubit dorsal. Oasele antebrățului drept sunt căzute pe bazin și torace, iar cele de la stângul pe lângă corp. Lungime groapă = 1,9 m, lățime groapă = 0,54 m – 0,6 m, lungime schelet = 1,68 m, orientare = V-E. Inventar: la mâna dreaptă un inel torsadat; deasupra umărului stâng, un inel de păr cu o extremitate în S, în stare fragmentară.

Mormântul 69. La adâncimea de -0,36 m, o amenajare cu bucăți inoforme de calcar (lungimea totală = 1,24 m, orientare cap = V-E, lungime groapă = 1,1 m, lățime groapă = 0,5 m , lungime schelet = 0,86 m, adâncime = -0,52 m, adâncime groapă = -0,2 m. Schelet de copil, depus în decubit dorsal. La cap avea o

piatră (gresie ?), pe partea dreaptă altă bucată de gresie, iar pe partea stângă în regiunea bazinului o cărămidă. Craniul era căzut pe partea dreaptă. Oasele antebrăului stâng erau așezate pe lângă corp, iar cele de la dreptul erau probabil pe abdomen. Membrile inferioare nu se aflau în poziție anatomică. Conservat satisfăcător. Fără inventar.

Mormântul 70. La adâncimea de -0,34 m, s-a descoperit o amenajare cu bucăți informe din piatră (lungimea totală = 2,34 m). Se remarcă un bloc masiv din calcar, care a avut probabil destinație inițială de inscripție. La bază, blocul este distrus (lungime bloc = 0,83 m, lățime bloc = 0,42 m, grosime = 0,15 m. Schelet de adult, depus în decubit dorsal. Conservat foarte bine. Oasele antebrăului stâng erau căzute pe abdomen, iar cele de la dreptul pe lângă corp. Craniul era căzut pe partea dreaptă. Lungime groapă = 2,1 m, lățime groapă = 0,6 m, lungime schelet = 1,8 m, adâncime = -0,5 m, adâncime groapă = -0,14 m, orientare cap = VNV-ESE. Inventar: pe partea dreaptă, în apropierea gurii, s-a identificat un denar Andrei I, în stare fragmentară. Avers + REX AND..AS, Rv. REGIA . IVITAS.

Mormântul 71. La adâncimea de -0,3 m, o amenajare cu cărămizi și fragmente informe de calcar (lungime totală = 1,05 m, orientare = V-E). Schelet de copil, depus într-o groapă de formă rectangulară. La cap avea o piatră (gresie ?). Din schelet s-au mai păstrat resturi din calotă și din membrele inferioare și superioare. Oasele antebrăului stâng erau căzute pe bazin, iar cele de la dreptul pe lângă corp. Conservat satisfăcător. Lungime groapă = 0,8 m, lățime groapă = 0,38-0,4 m, lungime schelet = 0,6 m, adâncime = -0,54 m, orientarea = V-E. Inventar: pe partea dreaptă a calotei craniene, inel de păr cu o extremitate în S, realizat din sârmă de argint; la demontarea craniului, s-a identificat un șirag de mărgel, 2 dintre piese sunt de culoare neagră de tip " pepene " cu perforație centrală; 1 piesă din ceramică de formă pătrată, decorată pe fiecare față cu un motiv circular din pastă albă; 6 piese circulare din pastă ceramică; 2 piese decorate spiralat cu pastă de culoare vernil; 10 piese din pastă ceramică de culoare galbenă, circulare; 18 piese segment din sticlă, compuse din câte 2 bucăți.

Mormântul 72. Schelet depus în decubit dorsal cu brațele întinse pe lângă corp. Unul dintre oasele antebrăului stâng este deplasat și cade pe bazin. Craniul era căzut pe partea dreaptă. Orbitale sunt îndreptate spre S. Conservat satisfăcător. Lungimea groapă = 1,98 m, lățimea groapă = 0,43-0,55 m, lungimea schelet = 1,58 m, adâncimea = -0,46 m, adâncimea groapă = -0,2 m, orientare cap = V-E. Fără inventar.

Mormântul 73. Schelet de copil depus întins pe spate, din care s-au mai păstrat resturi din calotă și din membrele inferioare. Conservat destul de precar. Groapă de formă rectangulară. S-au observat resturi de cărbune pe partea dreaptă, în apropierea mandibulei. Lungimea groapă = 1,26 m, lățimea groapă = 0,52-0,56 m, adâncimea = -0,54 m, adâncimea groapă = -0,08 m, lungimea schelet = 0,61 m, orientare cap = VNV-ESE. Fără inventar.

Mormântul 74. Groapă de formă rectangulară. Schelet de copil depus întins pe spate. S-au conservat destul de precar resturi din calotă și din membrele inferioare. Lungime groapă = 0,88 m, lățime groapă = 0,44-0,46 m, adâncime = -0,52 m, adâncime groapă = -0,06 m, orientare = VNV-ESE. Fără inventar.

Mormântul 75. Schelet de adult, depus în decubit dorsal. Conservat foarte bine. Oasele antebrăului stâng erau căzute pe bazin iar cele de la dreptul pe lângă corp. Craniul era căzut pe partea dreaptă. Pe partea stângă, în apropierea brațului se afla o bucată de calcar. Lungime groapă = 2,28 m, lățimea groapă = 0,7 m, lungimea schelet = 1,86 m, adâncime = -0,54 m, adâncime groapă = -0,38 m, orientare cap = V-E. Fără inventar.

Mormântul 76. Schelet de copil depus în decubit dorsal. Conservat foarte precar. S-au mai păstrat resturi din calotă, coaste și membrele inferioare. Fără inventar. Lungime = 0,8 m, adâncime = -0,6 m, orientare cap = V-E. Inventar: 4 mărgel din pastă albă .

Mormântul 77. Schelet depus în decubit dorsal cu privirea îndreptată în sus. Oasele antebrăurilor erau căzute pe bazin. Lungime groapă = 1,76 m, lățime groapă = 0,58 m, lungime schelet = 1,54 m, adâncime = -0,52 m, adâncime groapă = -0,18-0,2 m, orientare cap = VNV-ESE. Inventar: la temporalul stâng, s-a identificat un inel de buclă confecționat din fir de bronz, cu extremitățile subțiate și suprapuse. C3 = 1x1,7 m.

Mormântul 78. Schelet de adult, depus în decubit dorsal, cu privirea îndreptată în sus. Conservat foarte

bine. Oasele antebrătelor erau căzute pe bazin. Metacarpienele erau căzute pe bazin și între femure. În regiunea bazinului s-au observat resturi de cărbune. Lungime groapă = 1,86 m, lățime groapă = 0,62-0,7 m, lungime schelet = 1,62 m, adâncime = -0,5 m, adâncime groapă = -0,1 m, orientare cap = VNV-ESE. Fără inventar.

Mormântul 79. Schelet de copil depus în decubit dorsal, cu privirea în sus. Oasele antebrătelor sunt căzute pe bazin. Osul sacru este deplasat, la fel și o parte din bazin, plasată lângă femurul drept. Fără inventar. Lungime groapă = 1,56 m, lățime groapă = 0,5-0,54 m, adâncime = -0,5 m, adâncime groapă = -0,18 m, lungime schelet = 1,1 m, orientare = VNV-ESE. Inventar: sub calota craniană, un inel de păr cu o extremitate în S, realizat din fir de sârmă de argint.

Mormântul 80. Schelet de adult, depus în decubit dorsal, cu privirea îndreptată în sus. Oasele antebrățului drept sunt căzute pe bazin, iar cele de la antebrățul stâng pe lângă corp. Toracele s-a conservat destul de precar. Lungime groapă = 1,78 m, lungime schelet = 1,6 m, adâncime = -0,3 m, adâncime groapă = -0,1 m, orientare = VNV-ESE. C4 = 1,7x0,84 m. Fără inventar.

Mormântul 81. La adâncimea de -0,3 m, în martorul de 0,5 m dintre SIV-S2, s-au identificat bucăți informe de calcar și gresie. Lungimea totală = 0,72 m. Schelet de copil, depus în decubit dorsal. S-au mai conservat resturi din calota craniană. Lungime groapă = 0,7 m, lățime groapă = 0,3 m, lungime schelet = 0,6 m, adâncime = -0,54 m, orientare cap = V-E. Fără inventar.

Mormântul 82. La adâncimea de -0,3 m, în martorul de 0,5 m dintre SIV-S2, s-au identificat cărămizi, bucăți informe de calcar și gresie. Distanța între M81-M82 este de 1,3 m. Lungimea totală = 0,84 m. Schelet de copil, depus în decubit dorsal. Conservat destul de precar. S-au mai păstrat resturi din membrele inferioare, superioare și coaste. Lungime groapă = 0,94 m, lățime groapă = 0,3-0,4 m, lungime schelet = 0,7 m, adâncime = -0,35 m, adâncime groapă = -0,15 m, orientare cap = V-E. Fără inventar.

Mormântul 83. Identificat în martorul dintre SIV-S2, la o distanță de 1,1 m față de M82. Defunctul a fost depus în decubit dorsal cu privirea în sus. Clavicula de pe stânga și oasele gambei stângi sunt deplasate. Oasele antebrățului drept sunt căzute pe bazin, iar cele de la stângul pe lângă corp. Lungime groapă = 1,9 m, lățime groapă = 0,6-0,7 m, lungime schelet = 1,7 m, orientare = V-E, adâncime = -0,5 m, adâncime groapă = -0,28 m. Conservat destul de bine. Fără inventar.

Mormântul 84. Schelet de copil, depus în decubit dorsal, cu craniul conservat destul de sumar. S-au mai păstrat resturi din coaste, bazin și femurul stâng. Lungime groapă = 1,1 m, lățime groapă = 0,35-0,36 m, lungime schelet = 0,73 m, adâncime = -0,58 m, orientare = V-E. C5 = 1,6x2,14 m, deschisă în profilul vestic. Fără inventar.

Mormântul 85. Schelet de copil (?), depus în decubit dorsal, cu craniul căzut pe partea stângă. S-au mai păstrat resturi din coaste, femure și membrele superioare. Oasele antebrățului stâng erau așezate pe lângă corp, iar cele de la dreptul erau căzute pe bazin. Lungime schelet = 1,2 m, adâncime = -0,66 m, orientare = VNV-ESE. Fără inventar.

Mormântul 86. Schelet de adult întins pe spate, cu humerusul stâng deplasat și oasele antebrățului stâng căzute pe bazin. Oasele antebrățului drept erau așezate pe lângă corp. Craniul era căzut pe stânga. S-au mai păstrat resturi din coaste și din membrul inferior stâng. Femurul drept s-a păstrat parțial. Lungime groapă = 2 m, lățime groapă = 0,5-0,56 m, lungime schelet = 1,4 m, adâncime = -0,52 m, adâncime groapă = -0,2 m, orientare = VNV-ESE. C6 = 0,7x2,4 m, deschisă în profilul nordic. Fără inventar.

Mormântul 87. Schelet de adult întins pe spate, cu craniul căzut pe partea stângă. Oasele antebrățului stâng erau așezate pe lângă corp, iar cele de la dreptul depuse pe bazin. Conservat bine. Lungime groapă = 1,86 m, lățime groapă = 0,5-0,6 m, lungime schelet = 1,54 m, adâncime = -0,5 m, adâncime groapă = 0,2 m, orientare = VNV-ESE. C7 = 1,9x1,4 m, deschisă în profilul estic. Fără inventar.

Mormântul 88. Schelet de adult, depus în decubit dorsal, cu craniul căzut pe partea dreaptă. Oasele antebrățului drept sunt căzute pe bazin, iar cele de la stângul așezate pe lângă corp. Conservat foarte bine. Lungime groapă = 2,12 m, lățime groapă = 0,6-0,64 m, lungime schelet = 1,66 m, adâncime = -0,5 m, adâncime groapă = 0,3 m, orientare = V-E. C8 = 1,8x1 m, deschisă în profilul vestic al SV. Fără inventar.

Mormântul 89. Schelet de adult, depus în decubit dorsal, cu craniul căzut pe partea stângă. A fost identificat sub M59. Pe partea stângă s-au identificat resturi de cărbune. De asemenea, lemn ars mai apare pe partea dreaptă în regiunea bazinului și până la oasele gambei. Groapa mormântului este de formă rectangulară și este bordată de piatră și gresie, la cap, bazin, femurul și gamba stângă. Pe partea dreaptă, un fragment de calcar apare pe marginea gropii în zona de articulare femur-gambă. Schelet de adult depus în decubit dorsal, conservat foarte bine. Ambele brațe sunt așezate pe lângă corp. Craniul este căzut pe partea stângă. Lungime groapă = 2,17 m, lățime groapă = 0,59 m, adâncime = -0,83 m, adâncime groapă = -0,27 m, orientare = VSV-ENE. Inventar: inel digital, identificat la mâna dreaptă, realizat din fir de bronz, circular în secțiune cu capetele apropiate; inel digital descoperit la mâna stângă; la temporalul drept, un inel din fir subțire de argint; la demontarea calotei, un inel de buclă din sârmă de argint; pe partea stângă a calotei, inel de buclă din sârmă de argint, identificat în stare fragmentară.

Mormântul 90. Descoperit în S1. Pentru dezvelirea completă s-a realizat o casetă cu dimensiunile: 1x1,2 m, în profilul sudic. Schelet de copil, depus întins pe spate. Conservat foarte precar. Brațul drept era întins pe lângă corp, iar antebrațul stâng nu s-a mai păstrat. Craniul era căzut pe partea dreaptă. Membrile inferioare erau ușor flexate spre dreapta. Lungime schelet = 1,1 m, orientare = V-E, adâncime = -0,64 m. Fără inventar.

Mormântul 91. Descoperit în S2. Pentru dezvelirea completă s-a realizat o casetă cu dimensiunile: 0,3x0,96 m, în profilul nordic. Schelet de copil, depus întins pe spate. Conservat foarte precar. S-au mai păstrat resturi din calota craniană și din partea superioară a corpului. Lungime schelet = 0,25 m, orientare = V-E, adâncime = -0,48 m. Fără inventar.

Defuncții (bărbați, femei și copii) au fost depuși în decubit dorsal, cu craniul căzut pe stânga sau dreapta. Orientarea scheletelor este de cele mai multe ori V-E, existând și unele deviații VNV-ESE. Comparativ cu inhumările de sec. X, acum se observă o aranjare pe șiruri. Poziția brațelor este diferită: ambele antebrațe așezate pe bazin, antebrațul stâng pe lângă corp, iar dreptul pe bazin. Se mai păstrează unele obiceiuri, între care bordarea gropii cu material litic inform (pseudo-cistă) și acoperirea mormântului cu bucăți de calcar (5 cazuri).

Mormintele acoperite cu material litic sunt de copii și într-un singur caz de adult. S-au identificat și morminte suprapuse (M59 și M89). Se mai întâlnesc situații, în care materialul litic protejează capul, bazinul sau membrele inferioare. O situație mai particulară a oferit M63, care avea sub calotă o bucată de lemn.

Resturile de lemn ars sunt frecvente în cele mai multe dintre morminte. Foarte pronunțate sunt urmele de arsură în M89, unde apar pe toată lungimea gropii.

Totalitatea elementelor de rit și ritual funerar pledează pentru datarea necropolei la limita dintre etapele Bjelo-Brdo I și II. Perioada anterioară ultimei treimi a sec. al XI-lea poate fi considerată un terminus post quem pentru această necropolă.

Informații suplimentare online

[Raportul 3044 din cronica.cimec.ro](http://raportul3044.din.cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://localizare.pe.harta.folosind.Mapserver.Cimec.ro)
